

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite: Lausuntopyyntö VN/12277/2021

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Lakiehdotukseen liittyen MTK ry haluaa tuoda esiin seuraavaa:

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Eläinten hyvinvointilaki on kotimaisen tuotantoeläintalouden ja kotieläinten pidon kannalta yksi tärkeimmistä kansallisista säädöksistä, jossa säädetään lain tasolla eläinten pidosta tuotantotarkoituksessa sekä eläimen omistajan vastuista ja velvollisuuksista. Laki tulee vaikuttamaan voimakkaasti kotimaiseen kotieläintuotantoon ja sen tulevaisuuteen. Kotieläintuottajien investoinnit tehdään useiksi vuosiksi eteenpäin ja tilanne on ollut pitkään epävarma, mitkä tulevat olemaan lainsäädännön vaatimukset liittyen mm. eläinten pitopaikkaan. **Jotta kotieläintalouden investointipäätökset etenevät, tarvitaan nyt työrauhaa.**

Kotieläintuotannon kustannukset ovat nousseet rajusti ja on tärkeää, että tuleva eläinten hyvinvointilaki on tasapainoinen. **Lain tulee edistää eläinten hyvinvointia, mutta se ei saa heikentää suomalaisen kotieläintuotannon kilpailukykyä kilpailijamaihin nähden.** Lainsäädännön kehittäminen ja byrokratia eivät saa johtaa suomalaisen kotieläintuotannon altaalleajoon ja sen seurauksena eläinperäisten tuotteiden tuonnin kasvuun. MTK korostaa, että voimme säätää vain oman kansallisen tuotantomme vaatimuksista. MTK katsoo, että sellaisten eläimistä saatavien elintarvikkeiden, erityisesti liha- ja maitotuotteiden, tuontia, joiden tuotannossa on käytetty menetelmiä, joita emme salli omassa kansallisessa eläinten hyvinvointilaissa, ei tulisi sallia.

Valmistelun aikana eri intressitahot ovat käyneet kriittistäkin julkista keskustelua. MTK näkee sen kuitenkin tärkeänä ja olennaisesti lakivalmisteluun liittyvänä ilmiönä. Julkiset

kannanotot ja yhteiskunnallinen debatti tulee kuitenkin pohjautua **tosiasioihin ja tieteelliseen tutkimukseen**. MTK katsookin, että luonnoksessa on nyt pystytty suhteellisen riippumattomasti huomioimaan maatalousyrittäjien ja kotieläintuotannon jatkuvuuden kannalta olennaiset seikat. **MTK katsoo, että nyt lausunnoille tullut lakiluonnos on kotieläintuotannon kannalta kokonaisuutena tarkasteltuna tarkoituksenmukainen ja perusteltu.**

MTK suhtautuu kriittisesti lakimuistion kirjaukseen karjuporsaiden kirurgisen kastration kieltämisestä siirtymäajalla ehdollisena, jättäen tässä lausuntovaiheessa asian tulevan selvityksen ja annettujen lausuntojen varaan. Lain valmistelun kannalta tämä vaikuttaa epätarkoituksenmukaiselta ja viestii kiireestä ja hätäisyydestä. Kunnolliselle taustaselvitykselle, mm. Aasiaan suuntautuvien sianlihan vientimarkkinoiden reaktioista tai vaikutuksista EU:n sisämarkkinoihin ja kotimaisen kulutuksen muuttumiseen, ei ole varattu riittävästi aikaa, vaan selvityshenkilölle on annettu vain lyhyt 2 kk periodi selvittää todella isoa alan tulevaisuuteen vaikuttavaa muutosta. Tämä nähdään täysin riittämättömänä aikana kunnolliselle ja kattavalle selvitykselle. Lisäksi erityisesti sika-ala kamppailee juuri parhaillaan voimakkaasti nousseiden tuotantokustannusten ristipaineessa. Ajankohta muutokselle markkinoiden ja teollisuuden kannalta on tällä hetkellä yksiselitteisen väärä. **MTK näkee kuitenkin muutostarpeen olemassaolon, mutta se tulee tehdä hallitusti, vapaaehtoisia laatujärjestelmiä kehittäen ja siihen on varattava riittävästi aikaa.** Alkutuottajan kannalta karjuporsaiden kirurgisesta kastratiosta luopuminen ei olisi ongelma, mutta se on sitä ensisijaisesti kotimaiselle teurastamoteollisuudelle ja sianlihamarkkinoille. Alan kannattavuus on tällä hetkellä pitkälle riippuvainen vientisopimuksista Kiinaan ja muualle Aasiaan. Lihateollisuuden mukaan kastratio on nykyisten sopimusten sisällössä olennaisena ehtona.

MTK kuitenkin korostaa, että kun lakiluonnoksen valmistelu vaikutti pysähtyneen kesällä 2021, oli hallituksen esityksen eteenpäin saaminen loppuvuodesta 2021 kokonaisuutena erittäin tärkeää kotieläinsektoreille.

Eläinten hyvinvointilainsäädännön tulee ennakoida uudet mahdolliset innovaatiot ja eläinten hyvinvointia parantavat tekniset ratkaisut ja tulevaisuuden sovellukset, niin että niiden käyttöönotto on joustavaa ja mahdollista ilman raskasta säädösmuutosprosessia. Säädösten ei tule rajoittaa tarpeettomasti alan kehitystä ja siihen liittyvää tutkimusta.

Tuotantoeläinten pito ja kotieläintalous on ollut lakivalmistelun keskiössä alusta asti. Valtaosa suomalaisista luottaa kotimaisen tuotannon vastuullisuuteen. Puhtaan normittamisen sijasta olisi rakentavaa ottaa valmisteluun mukaan selkeämmin kotimaisen elintarviketuotannon strategiset tavoitteet. MTK esitti jo aikaisemman hallituksen esityksen lausuntokierroksella, että eläinlähäiset indikaattorit otettaisiin tehokkaampaan käyttöön eläinten hyvinvoinnin arvioinnissa sekä virallisen valvonnan työkaluna. Teurastamalla lihantarkastuksen tekemät eläinten hyvinvoinnarviot nyt uudessa lakiluonnoksessa ovat askel eteenpäin ja teoriassa tarkoituksenmukaista, mutta jättää tuottajan oikeusturvan heikoksi, kun riittävää tutkimusnäyttöä toimenpiteitä aiheuttaville raja-arvoille ei ole vielä saatu.

Lain toimeenpanossa on tulkinnan yhtenäisyys ja kansalaisten tasapuolinen kohtelu yksi perusperiaatteista. **MTK on huolestunut kotieläinyrittäjän oikeusturvan toteutumisesta. Yhtenäisten tulkintojen varmistamiseksi MTK esittää, että eläinten hyvinvointilakiin lisätäisiin vaatimus monijäsenenisen lautakunnan nimeämisestä Ruotsin mallin mukaan.**

Lautakunnassa tulisi käsitellä tuotantoeläinten hyvinvoinnin valvonnan tulkinnessa ilmeneviä kipukohtia ja valvonnan ristiriitaisuuksia ja antaa näistä suosituksia tarkastusten laadun yhtenäistämiseksi. Lautakuntaa esitämme nimettäväksi Ruokaviraston yhteyteen ja sen jäseniksi valvontaviranomaisen, neuvonnan ja kotieläntuottajien edustajaa. Korostettakoon vielä, että lautakunnalla ei olisi viranomaisroolia eikä se tekisi itse valvontaa tai käsitelisi oikaisuja. Lautakunnan yhteinen kanta ohjaisi valvontaviranomaisia säädösten yhtenäisempään tulkintaan vahvemmin, koska lautakunnalle olisi lainsäädännössä asetettu rooli. Lautakunnan asema olisi selkeästi ohjausrooliltaan vahvempi kuin tällä hetkellä nimetyt eläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnat tai Ruokaviraston vetämät eri sektoreiden sidosryhmäkeskustelut. Menettelyllä helpotettaisiin vähitellen myös valvontaviranomaisten taakkaa, kun hallinto-oikeudelle menevät valitukset vähenisivät. MTK esittää edelleen, että viralliselle valvonnalle kehitettäisiin oma laatujärjestelmä, jolloin mm. hallintolain mukainen menettely ja eläimen omistajan oikeusturva sekä kansalaisten yhdenvertainen kohtelu toteutuisi paremmin.

Toimivat ja saatavilla olevat tuotantoeläimille suunnatut eläinlääkäripalvelut ovat korvaamaton osa kotieläintuottajan keinovalikoimaa kyetä huolehtimaan eläintensä terveydestä ja hyvinvoinnista ja kehittämään tuotantoaan paremmin huomioimaan hyvinvointinäkökulmat. **MTK korostaakin eläinlääkäripalveluiden saatavuuden turvaamista, ml. kiireellinen eläinlääkäriapu kaikkina vuorokaudenaikoina sekä tuotantoeläinten terveydenhuolto, kaikkialla Suomessa kohtuullisin kustannuksin.** Palveluiden saatavuus on olennainen osa vastuullista ja eettistä kotimaista kotieläintaloutta.

2. Lakiehdotuksen pykälät ja yksityiskohtaiset perustelut

1 luku Yleiset säännökset

- 1§ lain tarkoitus
Eläimen itseisarvon kunnioittamisen vaatimus ja eläimen hyvinvoinnin edistäminen ovat nyt julistuksenomaisesti esitetty lain tavoitteena ja sitä on niin ikään selvennetty perusteluosiossa. MTK kannattaa tätä ja korostaa, että lainsäädäntöön ei tulisi nostaa uusia ja tuntemattomia käsitteitä. Eläimen aseman muuttuminen yhteiskunnassa ja siihen liittyvä yhteiskunnallinen keskustelu kertoo kuitenkin siitä, että myös lainsäädännön tulee tämä muutos ottaa huomioon. Nyt esitetty kirjaus on tarkoituksenmukainen ja alleviivaa myös Lissabonin sopimuksen eläimen tunnustamista tuntevaksi olennoksi.
- 5§ määritelmät, kohta 9) pitopaikka
MTK näkee, että pysyvä ja tilapäinen pitopaikka tulisi olla määritelty lain tasolla. Tämä korostuu erityisesti tilanteissa, joissa ratkaistaan, onko kyseessä esim. ulkona jaloittelu vai ulkokasvatus. Myös kuljetustilanteessa määritelmä olisi tärkeää olla. Valvonnassa tehtyjen tulkintojen kannalta asialla on merkitystä eläimen omistajan oikeusturvan paremmaksi toteutumiseksi. Se tukisi myös valvontaa tekevien viranomaisten arviointia, kun päätetään, onko pitopaikka pysyvä vai tilapäinen. Esitämme pysyvän pitopaikan määritelmäksi ”*pysyvällä pitopaikalla tarkoitetaan pitopaikkaa, jossa eläin viettää pääosan ajastaan*”.

2 luku Yleiset periaatteet ja vastuu eläimistä

- 6§ lain yleiset periaatteet
MTK esittää, että kieltoon eläinten hyvinvoinnin tarpeettomasta vaarantamisesta ulotettaisiin myös eläintiloihin luvattomasti tunkeutuminen, joka tulisi määritellä eläinsuojelurikokseksi. Eläintiloihin ilman omistajan lupaa tunkeutuva saattaa aiheuttaa eläinten hyvinvoinnin vakavan vaarantumisen mm. aiheuttaen eläinten paniikinomaisen pakoreaktion ja pakkautumisen tai levittämällä tarttuvia taudinaiheuttajia eläintilaan.
- 7§ sairaan ja vahingoittuneen eläimen auttaminen
MTK näkee, että tavallisen kansalaisen mahdollisuuksia arvioida sairaan tai vahingoittuneen eläimen tilaa tai lopetustarvetta, on vaikea määritellä. Nyt ehdotettu pykäläkirjaus vaatisi jokaista kansalaista aina auttamaan mm. luonnonvaraista eläintä tilanteen niin vaatiessa. Kansalaisten valmiudet tähän voivat olla hyvin rajatut tai erilaiset. MTK näkee tässä kirjauksen ”*pyrittävä auttamaan*” olevan selvästi tarkoituksenmukaisemman. Korostettakoon, että kyse on yleisistä periaatteista ja kansalaisen yleisestä vastuusta.
- 8-10§ eläinlajien ja eläinten pitoa koskevat rajoitukset
Ehdotetussa tuotantoeläinlistauksessa on valmistelleen ministeriön mukaan tällä hetkellä kaikki lajit, joita pidetään Suomessa tuotantoeläintarkoituksessa. MTK haluaa kuitenkin tuoda esiin, että tällainen tuotantoeläinlista rajoittaa elinkeinovapautta.

Lajilistan muuttaminen jätettäisiin esityksessä Ruokaviraston ja Luken arvioitavaksi. Kansalaisten näkökulmasta MTK näkee kuitenkin tämäntyyppisen lainvalmistelun ilman laajempaa selvitystä taloudellisten vaikutusten tai kotieläintalouden rakennkehityksen kannalta olevan kansalaisten oikeusturvan kannalta kyseenalaista. Hallinnollinen taakka Ruokaviraston suuntaan vaikuttaisi myös olevan esityksen ehdotusten osalta suhteettoman raskas ja veisi resursseja muilta tehtäviltä. Teoriassa se voisi tarkoittaa sitä, että samanaikaisesti voidaan hakea lajia listalle ja sieltä pois.

Lakiluonnoksessa hevonen on nyt tuotantoeläinlistalle, jota MTK pitää tarkoituksenmukaisena. Vesipuhvelin lisäämistä tuotantoeläinlistalle MTK kannattaa, emme kuitenkaan näe syytä miksi sen käyttötarkoitus olisi rajattu vain lihantuotantoon. Näemme, että vesipuhvelin maidontuotantokäyttö tulisi olla myös mahdollista. Puhvelimozzarella on tärkeä tuote EU:n sisämarkkinoilla ja suomalaisen tuotannon valtti voisi olla tässäkin eettiset tuotantotavat, jotka huomioivat eläinten paremman hyvinvoinnin. Tärkeintä on eläinten hyvä kohtelu ja vastuulliset tuotantomenetelmät maidontuotannossa - niin vesipuhvelin, kuin muidenkin maidontuotantoon käytettävien eläinlajien.

3 luku Eläinten kohtelu

- 13§ Kielletty kohtelu
Kovakourainen eläinten käsittely ja kohtuuttoman kovassa kurissa pitäminen on ehdottomasti syytä rajata pois. Haluamme kuitenkin nostaa esiin sellaiset arjen tilanteet, joissa esim. lammaslaumasta tulee erottaa lammas tai karitsoita, jolloin nappaaminen varovasti kiinni jalasta, päästä tai sarvista, tulee voida olla mukana eläinten käsittelyn sallitussa keinovalikoimassa. Kyseessä ei tällöin ole ”raahaaminen”

päästä tai raajasta, vaan eläimen pysäyttäminen, jolloin se saadaan kiinni ja eroteltua omaan ryhmäänsä. Lampaista käsitellään yleisesti ns. istuvassa asennossa mm. kerittäessä tai sorkkia hoitaessa ja se pitää ottaa huomioon käsittelystä säädettäessä. MTK esittää, että tämä on syytä huomioida myös pykälän perustelumuihistiossa.

- 16§ toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö
MTK kannattaa esitystä tarpeellisten kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä vaadittavasta kivunlievityksestä. Valtioneuvoston asetustasolle tulevista yksityiskohdista kuten millainen osaamisvaatimus vaaditaan tekijältä ja millainen on kivunlievityksen taso, tulisi valmistella yhteistyössä tuottajasektorin kanssa.
- 17§ ja 18§ välineet, laitteet ja aineet
Välineitten osalta MTK haluaa huomauttaa, että oikein käytettynä kuolain ei aiheuta hevosen hyvinvoinnin vaarantumista. Kuolain on oleellinen väline hevosen hallinnassa ja sen oikeaan käyttöön tulee vaikuttaa ensisijaisesti käyttäjien ohjaamisella ja opastuksella.

4 luku Eläinten hoito

- 20§ hoidon yleiset vaatimukset
Pykälä on periaatteeltaan tarkoituksenmukainen, mutta saattaa antaa liian laajan tulkinnanvaraisuuden käytännön valvonnassa valvojan subjektiivisille tulkinnoille. Valvontaviranomaisen tulkinta siitä onko hänestä eläin riittävän puhdas tai aiheuttaako likaisuus tarkastushetkellä eläimelle sen hyvinvoinnin vaarantumista, on ollut käytännössä yksi niistä kysymyksistä, jossa on valtavia eroja eri valvojen tulkintojen välillä. Skaala on ollut hyvin laaja eikä tilannetta ole pystytty Ruokaviraston ohjeistuksilla helpottamaan.
Tähän kohtaan MTK toivoo täsmennystä pykälän perusteluosioon: mitä säädöksessä tarkoitetaan likaisuudella. Erilaiset pito-olosuhteet ja erityisesti niiden normaalit vaihtelut (esim. säätilan muutoksesta johtuva lämpötilan ja kosteuden vaihtelu, kuivikkeiden saatavuus, päivittäisten hoitorutiinien aikataulut) tulee olla lain perusteluissa, jotta tulkintaa voidaan yhtenäistää ja eläinten omistajia kohdella tasapuolisesti.
Puhtauden arvioinnissa on erityisesti ollut vaihtelevuutta eri valvontaviranomaisten henkilökohtaisten arvioiden välillä. Tämä on asettanut yrittäjät erilaiseen asemaan. MTK esittää tähän jo aikaisemmin mainittua yhteistä lautakuntaa, jossa linjattaisiin yhteisistä tulkinnoista, kun niillä on yleistä merkitystä. Nykyinen malli hakea tulkintaa tehdyn valituksen jälkeen hallinto-oikeuden kautta, se on epätarkoituksenmukaista ja mitä suurimmassa määrin resurssien tuhlausta.
- 21§ ruokinta ja juotto
Eläimen riittävän nesteen ja ravinnon saannin varmistaminen on hyvän ja laadukkaan eläinten hoidon perusvaatimus. Eri eläimillä, riippuen lajin tai yksilön fysiologisista tarpeista, eläimen iästä tai kasvatuksesta, on kuitenkin erilaiset nesteen saannin tarpeet ja ne on nyt tämän lakipykälän tekstissä suhteellisen hyvin huomioitu. Näitä tapauksia ovat mm. lyhytaikainen päivittäinen ulkoilu ja jaloittelu kuten hevosten ulkoilutarhat, lampaiden ja vuohien jaloittelualueet, normaaliin rutiiniin lukeutuvat eläinten hoitotoimenpiteet, vuorokausivaihtelun pimeäaika siipikarjalla ja ulkokasvatus kuten vasikoiden glukasvatus.

Myös hyvin nuorten eläinten osalta (porsaas, karitsat, kilit, vasikat jne.) jotka syntymän jälkeen imevät maidon emästään ja tyydyttävät näin nestetarpeensa, on syytä huomioida poikkeuksina tässä pykälässä ja myöhemmin lajikohtaisissa asetuksissa. Tällöinkin eläimen riittävä nesteensaanti pystytään turvaamaan vaikeuksista. MTK huomauttaa, että poikkeuksissa on syytä huomioida myös eläimen erottelun tarve ryhmästä esim. poikimista varten. Esimerkkinä emolehmäkasvattamot, joissa saattaa olla kevättalvella emoja poikimassa siirrettävin aidoin tehdyissä väliaikaisissa poikimakarsinoissa, jolloin juomavesivaatimukseksi tulisi riittää 3 kertaa päivässä juotto, ei jatkuvan sulan veden saantia. Myös karitointi- ja vohlimisaikana uuhien ja kuttujen poikimakarsinoissa on vastaavanlainen tilanne, jolloin 3 kertaa päivässä juotto tulisi riittää.

MTK katsookin, että nyt lakiluonnoksessa esitetty kirjaus on suhteellisen kattava ja tarkoituksenmukainen kunhan nämä muutamat em. kohdat huomioidaan eri eläinryhmien ja -lajien erilaisista tarpeista ja eläintenpidon tilanteista.

- 31§ ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän velvollisuus varautua häiriötilanteisiin.
Lyhytaikainen eläinsuojan ulkopuolinen häiriötekijä esim. uuden vuoden ilotulitus voi aiheuttaa eläinten hyvinvoinnin vaarantumista. Näihin häiriötilanteisiin tuotantotilan vaikuttamismahdollisuudet ovat käytännössä vähäiset.
- 35§ Suuri osa navetoista on sellaisia, ettei koneellisen ilmanvaihdon tilapäinen häiriö aiheuta vakavia hyvinvointiongelmia, vaan niiden ilman vaihtuu riittävästi myös häiriön sattuessa. MTK esittää, että 35 § 4. momentti olisi syytä muuttaa muotoon: ” Jos koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän jatkuva toiminta on välttämätön eläinten hyvinvoinnille, laitteistossa on oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen toimintahäiriön sattuessa”. Lakiluonnoksen pykälätekstissä nyt ehdotettu muotoilu ohjaisi eläintenpitäjien rajallisten resurssien käyttöä eläinten hyvinvoinnin kannalta epäoleelliseen kohteeseen, mikäli perustelutekstiä ei lukisi.

5 luku Eläinten pitopaikka

- 37 § Pysyvän pitopaikan yleiset vaatimukset
Pykälän perustelutekstissä mm. on todettu: 3. momentissa säädettäisiin ryhmässä pidettävien eläinten pysyvän pitopaikan vaatimuksista. Sen mukaan ryhmässä pidettävän eläimen olisi voitava tarvittaessa väistää toista eläintä. Käytännössä tämä edellyttäisi riittävän tilan varaamista eläinten käyttöön ja mahdollisuutta tilan jakamiselle tai sopivien piiloutumispaikkojen järjestämiselle. Lepopaikalle asetettavat vaatimukset vaihtelisivat eläinlajeittain. Nisäkkäillä sopiva lepopaikka tarkoittaa yleensä kuivaa, pehmeää, vedotonta ja rauhallista paikkaa, jossa eläin saa levätä rauhassa.

MTK toteaa, että kirjausta pehmeästä lepopaikasta ei ollut vuoden 2018 hallituksen esityksen perusteluissa, vaan on nyt lisätty uuteen esitykseen.

MTK esittää huolensa näistä em. vaatimuksista, jotka käytännössä ja erityisesti valvontatilanteessa tulisivat aiheuttamaan tulkintaongelmaa ja ristiriitaisuutta jo olemassa olevien pitomuotojen osalta. Erityisesti näitä olisivat sikalarakennukset, joissa lannanpoisto perustuu lietelantaratkaisuihin ja karsinoiden ritilälattioihin. Perusteluiden erityisvaatimus paikan pehmeystä ei ole mitenkään käytännössä näissä rakennuksissa toteutettavissa lantajärjestelmän toimivuuden vuoksi. Määritelmä pehmeästä on ollut hyvin epätarkka ja sen tulkinta mm. nykyisen ohjelma-kauden eläinten hyvinvointikorvauksen valvonnoissa on aiheuttanut sen, että tulkintaongelman vuoksi se poistettiin uuden kauden toimenpide-ehdotuksista kokonaan.

Perusteluiden kirjaus pohjan pehmeystä kaikille nisäkkäille, on MTK:n mielestä ylilyönti ja yleistys, joka voi valvonnoissa aiheuttaa erilaisia tulkintoja ja vaarantaa tuottajan oikeusturvan. Kysymys on siitä, miten pehmeän lepopaikan vaatimusta sovellettaisiin esim. porsituskarsinassa, ritiläpohjaisessa lihasikalassa tai ritiläpohjaisessa lampolassa. Tällä hetkellä sikalassa kiinteäksi alaksi lasketaan myös 10 % viemäröity lattiapinta-ala, jossa ei käytännössä voi pitää kuiviketta niin paljon, että se olisi pehmeä. Tämä vaatimus ei sovellu meillä yleisesti käytössä oleviin sikalarakennuksiin. Vastaava ongelma on olemassa myös perusteluiden piiloutumispaikkojen vaatimuksessa.

MTK esittää lain perusteluista poistettavaksi sanan ”*pehmeän*” ja esittää, että eläinlajikohtaiset pitopaikkavaatimukset määritellään tulevissa lajikohtaisissa asetuksissa.

- 33 - 38§, 121§, 122§ ja 123§ pysyvän pitopaikan vaatimukset ja siirtymäsäännökset

Eläinten liikkumisen tarpeen tyydyttäminen ja jaloittelumahdollisuuden varmistaminen on yksi modernin kotieläintalouden kulmakivi. Tieteellinen tutkimus tukee tätä vahvasti. Rakennemuutos kotieläintaloudessa asettaa kuitenkin isoja paineita investoinneilla ja viljelijöiden tulevaisuuden suunnitelmille. MTK näkee, että nyt pykälissä esitetyt eläinten kytkemisen kiellot tietyt poikkeukset huomioiden, on oikea ja se vahvistaa olemassa olevaa kehitystä edelleen.

Parressa pidettävien lypsylehmien ja hiehojen lain perusteluissa linjattu laajennettu jaloitteluvaatimus (60 vrksta 90 vrkeen) ja sen toteuttamisaika olisi kalenterivuosi. Nähdään MTK:sta johdonmukaisena tulevan kehityksen kannalta. MTK pitää hyvänä, että olemassa olevat parsinavetat ja porsitushäkit voidaan käyttää elinkaarensa loppuun, mutta uusia ei enää voitaisi ottaa käyttöön. Rakennemuutoksen seurauksena on joka tapauksessa nähtävissä, että uudet navettainvestoinnit ovat poikkeuksetta pihattotyyppisiä. Samoin on selvää, että tulevat emakkosikalainvestoinnit tullaan tekemään vapaa porsitus -periaatteella.

MTK esittää, että parsinavetta määriteltäisiin selkeämmin mitä sillä tässä yhteydessä tarkoitetaan. Vaikka käsite on kotieläinammattilaisille selvä, se tulisi avata samoin kuin samassa kohdassa on jo tehty porsitushäkille. Ehdotamme kirjaukseksi: ”*parsinavetalla tarkoitetaan sellaista navettatyyppiä, jossa eläimet on kytketty paikalleen, niin että ne pystyvät vain vähän liikkumaan eivätkä vapaasti kääntymään*”.

Tiineytyshäkkien käytön osalta MTK pitää hyvänä käytön rajoittamista 8 vrkeen ja kannattaa sitä. Perusteena tälle on tiineytyksen jälkeinen parantunut alkioiden kiinnittyminen, kun emakko saa olla rauhassa, eikä sille aiheuteta stressitilannetta ryhmään palauttamisessa liian pian siemennyksen jälkeen. Asiasta on tehty useita tutkimuksia, myös kotimaassa, ja tulokset ovat yhteneviä: aggressiivinen käyttäytyminen eläinten kesken lisääntyy ryhmään palauttamisen yhteydessä ja siitä aiheutuva stressi vaikuttaa negatiivisesti kiinnittyvien alkioiden määrään ja näin pahenee kokoon.

- 38§ eläinten hoitoon ja tarkistamiseen tarvittavat tilat
MTK haluaa tähdentää, että eläimen hoitoon ja eristämiseen voidaan käyttää tarvittaessa samaa tilaa. Nyt kirjaus viittaisi siihen, että eläinsuojassa tulisi olla erilliset tilat sairaita eläimiä ja eristettäviä eläimiä varten.
- 48§ kilpailueläinlääkärin tehtävät ja pätevyys
Esityksen mukaan eläinkilpailujen kilpailueläinlääkärin rooli muuttuisi niin, että kilpailueläinlääkärin tehtävänä olisi toimia eläinsuojeluvalvonnan avustajana ja antaa tarvittaessa ohjeita ja suosituksia kilpailujärjestäjälle. Uudessa eläinkilpailujen valvontamallissa kilpailueläinlääkärillä ei esimerkiksi olisi valtuuksia eläimen poistamiseen kilpailusta, kilpailun keskeyttämiseen tai eläimen lopetukseen eläinsuojelullisista syistä.

MTK näkee, että kilpailua valvovan eläinlääkärin rooli on tärkeä. Kilpailueläinlääkärillä tulisi siten jatkossakin olla velvollisuus ja valtuudet puuttua eläinten hyvinvointia haittaavaan toimintaan suoraan ja nopeasti. MTK esittää, että nimetyllä kilpailueläinlääkärillä voisi olla viranomaisen rooli rajattuna ko. kilpailutapahtumaan, ellei kilpailun järjestäjällä ole omaa säännöstöä tai laatujärjestelmää, joilla varmistetaan kilpailueläinlääkärin vastuut ja velvollisuudet.

6 luku Eläinten tuonti ja luovutus

- 40§ kissojen ja koirien myynti-ilmoituksissa annettavat tiedot
MTK näkee kyseisten tietojen oleva yleisesti relevantteja, mutta epäilee valvonnan olevan melko hankalaa ja osin jopa mahdotontakin. Vastuulliset eläinten myyjät toimivat annettujen ohjeiden mukaan jo nyt, vastuuttomien kiinnijääminen perustuu todennäköisesti ilmiäntoihin. Erityisesti oikeiden kuvien käyttö ilmoituksissa ja sen valvonta vaikuttaisi olevan teoreettista. Näin yksityiskohtainen sääntely ei ole valvontaresurssien käytön osalta tarkoituksenmukaista.

9 luku Eläinten lopetus

- 65§ eläinten teurastus
MTK kannattaa teurastettavan eläimen tainnuttamista aina ennen verenlaskua ja näkee vaatimuksen selkeyttävän teurastukseen liittyvää vastuuta eläinten hyvinvoinnin varmistamisesta lopetuksen yhteydessä.

10 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät

- 70-74§ maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto, kunnaneläinlääkäri, terveystarkastaja, poliisi ja Tulli

Valvojalla tulisi olla lakiin kirjattu pätevyys- tai osaamisvaatimus. MTK esittää valvojan pätevyysvaatimukseksi Suomessa laillistetun eläinlääkärin pätevyyttä. Ammattimaisesti eläimiä pitävältä edellytetään tuotantoeläinten osalta jo nykyisinkin pätevyyttä ja uuteen lakiin ehdotetaan sitä edelleen laajennettavaksi. On johdonmukaista, että myös valvojalta edellytetään osaamista. Valvojalla annetaan oikeus käyttää lakiesityksessä hänelle annettua valtaa ja vahvaa pakkokeinovalikoimaa tarkastustilanteessa, joten on täysin kohtuullista, että tämän vallan käyttö edellyttää myös riittävää osaamista ja ammattitaitoa eläinten hyvinvoinnin arvioimisesta. Lain tulkinta ja eläimen hyvinvoinnin arviointi voi altistaa valvojan tilanteille, joissa mieltä voidaan helposti perustella omalla missiolla tai periaatteella. Vain valvojan ammattimaisuus ja asiantuntijuus varmistavat myös omistajan oikeusturvan ja eläimen hyvinvoinnin.

11 luku Valvonta

- 79§ teurastamojen kameravalvonta

Valvontakameroiden käyttöä teurastamossa esitetään virallisen eläinsuojeluvalvonnan osaksi. Useimmilla teurastamoilla on jo käytössä kameravalvonta omavalvonnan osana tietyissä strategisissa paikoissa, kuten teurastamon navetassa ja tainnuttamossa. Virallisen valvonnan kameroiden paikat olisivat mitä ilmeisimmin samat ja ne kohdistettaisiin juuri samoihin kriittisiin pisteisiin, joissa on yrityksen omavalvontakameratkin. MTK esittää, että yrityksen omavalvontakameroiden materiaalia voitaisiin käyttää myös virallisen valvonnan työkaluna. Tämä vähentäisi osaltaan valvonnan hallinnollista taakkaa, eikä teurastamoilla tarvitsisi olla kahta kameraa samassa paikassa. Tulisi kuitenkin huomioida, että yrityksen omavalvonnan materiaali ei ole julkista valvontamateriaalia, vaikka sitä käytettäisiin virallisen valvonnan työkaluna.

- 82§ asiantuntijan ja avustajan käyttäminen

MTK esittää, että lakiin kirjattaisiin myös eläimen omistajalle oikeus avustajan käyttöön valvontatilanteessa. Vaikka avustajan käyttö on käytännössä ollut hallintomenettelyn puitteissa nytkin mahdollista, olisi tämän mahdollisuuden korostaminen eläinten hyvinvointilaissa kohtuullista omistajan oikeusturvan ja oikeuksien osalta. Valvontatilanteessa eläimen omistaja ei ole välttämättä lainkaan tietoinen prosessin etenemisestä. Myös valvonnan kannalta olisi hyvä, että paikalle voitaisiin tarvittaessa kohtuullisessa ajassa kutsua omistajalle avustaja, joka voisi toimia tarvittaessa todistajana.

- 86§ broilereiden ja sikojen hyvinvoinnin arviointi teurastamolla

Uudeksi toimenpiteeksi esitetään nyt sikojen hyvinvoinnin arvioinnissa käytettäväksi virallisen lihantarkastuksen löydöksiä broilereiden jalkapohja-arvioinnin mukaisesti. Sikojen osalta tilanne arvioinnin yksityiskohdista (mm raja-arvot) on vielä auki ja tieteellinen näyttö on edelleen puutteellista. Parhaillaan on käynnissä tutkimus siitä, miten voidaan arvioida hännänpurentaa, niin että se mittaisi eläinten hyvinvointia koko tuotantoketjussa.

Periaatteellisella tasolla viranomaisvalvonnan käyttö voisi olla perusteltua. Elinkeinolla tulee olla kuitenkin tärkeä rooli käytännön eläintenpidon asiantuntijoina, kun

päätetään raja-arvoista toimenpiteiden laukeamiselle eläinsuojeluvalvontaan. Kun nämä asetettaneen myöhemmin tulevassa asetuksessa, alan tulee olla mukana sen valmistelussa.

MTK näkee myös ongelmallisena uuden indikaattorin kirjaamisen lakiin, kun siihen liittyvä tutkimus on kesken. Tämä heikentää tuottajan oikeusturvaa ja antaa liian laajan asetuksenantovaltuuden tässä vaiheessa.

Lisäksi MTK muistuttaa, että listalla olevista lihantarkastuksen löydöksistä sikojen hännänpurenta ja märkäpesäkkeet liittyvät käytännössä useimmiten toisiinsa ja niveltulehdukset eivät aina ole oire riskistä eläinten hyvinvoinnille (esim. napatulehdukset altistavat). Täysin tuottajasta riippumattomat lyhytaikaisetkin olosuhteiden muutokset mm. äkillinen vaihtelu säässä, voivat joskus laukaista hännänpurentaepisodin, tämä tulee ottaa huomioon valmistelussa, mikäli sen etenee esitetyllä tavalla.

- 88§ eräiden viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuus
Ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen salassapitosäännöksistä huolimatta on nyt velvollisuutena erityisesti korostettu. Se laajenisi mm terveydenhuollon henkilöstölle, seurakunnille, lomitukseen, keinosiementäjälle, ulosottoviranomaiseen jne. MTK näkee, että ilmoitusvelvollisuus valvontaviranomaiselle tulisi koskea myös tuotantotilalle sähköä ja vettä toimittavaa yritystä tai tahoa siinä tapauksessa, mikäli näiden jakelu tai toimittaminen tilalle tosiasiallisesti lopetetaan esim. velkojen vuoksi ja on aihetta epäillä, että eläinten hyvinvointi tästä vakavasti vaarantuu.
- 90§ virka-apu
MTK toteaa, että poliisin virka-avun velvollisuuden laajentaminen myös 82§ tarkoittamalle avustajalle on tarpeetonta. Avustajalla ei ole viranomaisvaltuuksia ja hän toimisi aina tarkastuksella yhdessä viranomaisen kanssa, eikä yksin, jos esityksen 82§ mukaankin. Virka-apupyynnön esittäminen tulee rajata vain viranomaisten välille.

12 luku Hallinnolliset pakkotoimet

- 92-104§ hallinnolliset pakkokeinot
MTK esittää, että kiiretoimenpiteeseen ryhdyttäessä ja välillisen rahoituksen käyttämisen yhteydessä arvioitaisiin tuotantotilan jatkumahdollisuudet. Ellei näitä jatkumahdollisuuksia olisi, tulisi laatia suunnitelma siitä, miten tilan eläintuotanto ajetaan hallitusti alas. Hallittu tuotannon alasajo olisi paras ja inhimillisin vaihtoehto akuuteissa kriisitapauksissa, joiden taustalla saattaa olla tuottajan uupuminen, ikääntyminen tai muu elämänhallinnan kriisi.
Myös kehotus uutena työkaluna voisi olla tehokkaampi tässä ns. hallitun alasajon yhteydessä. Sitä mahdollisuutta voitaisiin korostaa selkeämmin myös lain perusteissa.

98§ Eläimen myyminen, muu luovuttaminen ja lopettaminen

MTK toteaa, että eläimen lopettaminen hallinnollisena pakkokeinona tulisi olla selkeämmin ja vahvemmin perusteltu. Nykylain aikana on tätä ns. kiireellisten toimien keinoa käytetty yhä useammin ja Ruokaviraston ohjeistuksella, kun eri laiminlyöntien kirjo esim. tuotantoeläintilalla on vaihdellut ja toistuvia tarkastuskäyntejä on

jouduttu tekemään lainlyöntien koskiessa eri asioita. Valvonnassa kokonaisuus on nähty hankalana ja aikaa vievänä, ja houkutus käyttää eläinten lopettamista ikään kuin lopullisena hoitona hankalille tapauksille. Tämä toimintamalli ei ole ollut eläinten hyvinvoinnin kannalta tarkoituksenmukainen – eihän ole mitenkään perusteltua lopettaa kaikki eläimet vastasyntyneistä aikuisiin eläimiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Pakkokeino on hyvin äärimmäinen ja sen käyttö tulisi olla selkeämmin rajattu. Eläimet joutuvat tässä ikään kuin maksumiehiksi. Omistaja kokee toimenpiteen välittömänä rangaistuksena, johon ei voi enää vaikuttaa. Vasta jälkikäteen katsotaan, menikö oikein vai väärin. Näinhän ei saisi olla.

Lisäksi 83§:ssä tarkastusmenettelyistä asianosaisen kuulemista on esitetty rajattavaksi kiiretoimenpiteiden yhteydessä käsittämään vain tilanteet, joissa eläimen omistaja on viipymättä tavoitettavissa. Tämä korostaa entisestään omistajan heikkoa oikeusturvaa näissä tilanteissa.

Pykälän kirjaus ”*vakavaa vaaraa eläinten hyvinvoinnille*” aiheuttava laiminlyönti on arvotettu samalle tasolle kuin ”*olennaista ja toistuvaa vaaraa*” aiheuttava tilanne. MTK näkee tämän hyvin ongelmallisena tuottajan oikeusturvan kannalta. Esitämme, että vain kirjaus ”*vakava vaara eläinten hyvinvoinnille*” jätetään lakiin, jolloin se selvittää ja tarkentaa tilannetta. Sen sijaan ”*olennainen ja toistuva vaara*” -peruste tulee poistaa. Näin äärimmäisen pakkokeinon käytölle löytyisi selkeä, vahva ja nimenomaan yksiselitteinen perustelu.

15 luku Erinäiset säännökset

- 114§ perittävät maksut

MTK esittää, että vasta toisesta uusintatarkastuskäynnistä tulisi maksullinen, jolloin maksusta ei tule ”rangaistusmaksua”. MTK näkee, että eläimen omistajalla tulisi olla mahdollisuus korjata ensin tilanne ilman maksullista tarkastusta. Jos useita uusintatarkastuksia joudutaan tekemään tuotantotilalle, tulisi jälkimmäiset tarkastukset olla vasta maksullisia. Maksun edellytyksenä tulisi näin ollen olla se, että omistaja on laiminlyönyt viranomaisen antamia määräyksiä.

Helsingissä 14.1.2022

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Jyrki Wallin
Toiminnanjohtaja

Leena Suojala
Asiantuntija